

Slavistické stretnutie na Novom Zélande

Jana Bujnáková (Brno)

25. 8. 2018 sa na pôde Victoria University of Wellington (Nový Zéland) uskutočnila konferencia *The Boundries of European National Literatures*. Stretnutie organizoval slavista a historik Alexander Maxwell, ktorý pôsobí na School of History, Philosophy, Political Science & International Relations na tamjšej univerzite. Ten, hoci pochádza zo Spojených štátov, špecializuje sa na slavistiku a v našom geografickom regióne nielenže získal titul Mgr. (Central European University Budapešť), ale tiež sa sem, za účelom štúdia prameňov a kvôli udržiavaniu kontaktov, pravidelne vracia. Masarykovu univerzitu pracovne navštívil aj v októbri 2017, kedy si pre odbornú verejnosť pripravil prednášku *Sorbian and the Slavic World: Taxonomy and Imitation*.

Hlavnou myšlienkou konferencie bola snaha definovať hranice národov v literatúre a zamerať sa na odlišnosti vnímania hraníc jednotlivými národmi. Pozornosť sa tiež upierala na rozdielny vnútorný a vonkajší pohľad medzi národmi. Dôraz sa kládol aj na zistenie, aké faktory výskum ovplyvňujú na pozadí patriotizmu a národných literatúr. Proces vedie k zachovávaniu dôležitých momentov pre ďalšie generácie, dokumentuje sa umenie, uchováva sa spomienky na národných hrdinov. Udržujú, podporujú a vytvárajú sa nové národné tradície. Ale čo to vlastne znamená *hranica národa*? A. Maxwell sa inšpiroval Benedictom Andersonom, podľa ktorého je národ „zo svojej podstaty obmedzený“. Jedno zo zamyslení stálo na myšlienke, že i národ, ktorý má literatúru definovanú národným jazykom, môže mať nejasne určené hranice. Na to pôsobí viacero faktorov, o. i. dialekty, alebo naopak, internacionalizácia. Na vnímanie tak vplyva zameranie sa na detail, alebo pohľad z vonku, ako celok. Konferencia mala byť akýmsi pokusom definovať hranice národného jazyka, čo je zvyčajne ovplyvnené viacerými faktormi. Môže

to byť sám autor, literárna skupina, (domáca) literárna tradícia, ale takisto môže názory formovať okruh vlastencov.

A. Maxwell vystúpil s príspevkom *Jan Kollár's Pan Slavism and the Borders of Slavic Literatures*, v ktorom pojednával o hraniciach slovanských literatúr so zreteľom na dielo Jána Kollára. Vychádzal z Kollárom navrhovaných štyroch základných kmeňov slovanského nadnárodného celku s vlastnými jazykmi (ruský, československý, poľský a ilýrsky jazyk). Upozornil však aj na Jána Herkeľa ako autora termínu panslavizmus. Problematike sa venoval aj z lingvistického pohľadu. Dennitza Gabrakova sa zaoberala dielom bulharskej spisovateľky Kapky Kassabovej, ktorá i keď nežila vo vlasti, neustále sa zaoberala hranicami Bulharska, z pohľadu aj histórie, aj prítomnosti. Autorka realizovala daný výskum s ohľadom na dôležitosť angličtiny, pretože si uvedomuje znevýhodnené postavenie krajín kvôli novej izolovanosti jednotlivých národných jazykov. Richard Millington cez dielo Leopolda von Sacher-Masoch demonštroval, že nie vždy je možné uplatniť model založený na priamom pôsobení jazyka a národa navzájom. Kontrast známeho, rešpektovaného a úspešného „cudzince“ žijúceho a píšuceho v Nemecku, hoci Ukrajina i Rusko ho vnímajú ako „svojho“, bol vhodne zvolený ako príklad na preukázanie úvodného tvrdenia. Antonella Sarti Evans vystúpila s komparatívnym príspevkom (talianka literatúra) a sústredila sa na otváranie hraníc domovskej krajiny voči anglofónnemu svetu, a to na základe lásky, priateľstva a vlastenectva. Charlotte Simmonds sa zamýšľala, akú rolu hrá vonkajšie pozorovanie pri vytváraní národných hrdinov a prostredníctvom I. P. Pavlova a G. E. Sukhareva skúmala, do akej miery Západ uznáva ruskú vedu v rámci vyjadrenia vlastenectva vo vedeckých textoch počas obdobia stalinizmu. Súčasne poukázala

na zložitú otázku vlastenectva a nacionalizmu (horná x spodná časť spoločnosti si môže vybrať vlastnú národnú ikonu). Marco Sonzogni vychádzal z básne *Pio* (Primo Levi: *Ad ora incerta*, 1984, s. 589), ktorá podľa autora dokáže svojou silou zmeniť tradičné predstavy voľa ako symbolu mierovej a trpezlivej moci. Popritom autor špekuloval aj o sile prekladu v súvislosti s ovplyvňovaním a posúvaním hraníc národných literatúr. Brniansky Ústav slavistiky na konferencii reprezentovala Eliška Gunišová a autorka tejto správy s komparatívnymi príspevkami zameranými na česko-slovenské vzťahy na konci 19. storočia, so zreteľom poukázať na rozdielne vnímanie problematiky na obidvoch stranách, ale súčasne boli prezentované aj spoločné prieniky v súvislosti s národnými a literárnymi „hranicami“.

Pozitívnym zistením je tiež fakt, že univerzita tak ďaleko od slovanského sveta sa venuje slovanským jazykom i literatúram a študenti, a to nielen dennej formy, ale aj v rámci univerzity tretieho veku, majú záujem vzdelávať sa v tejto oblasti. Opakovane navštevujú organizované

kurzy, ktoré na seba vzájomne nadväzujú. Celkovo bolo pracovne veľmi motivujúce ocitnúť sa na druhej strane sveta, nadviazať vzťahy s kolegami z mimoeurópskych pracovísk a diskutovať o odbornej problematike z tzv. pohľadu „zvonku“. Reakcie publika, ktoré malo znalosti z danej problematiky, boli veľmi živé, čo viedlo k zanietenej, plodnej a celú konferenciu sprevádzajúcej diskusii. Prekvapujúce bolo zistenie, ako hlboko siahajú vedomosti jednotlivých odborníkov, ktorí sa slavistike venujú, ale nežijú v danom prostredí. Predmet ich výskumu je do istej miery sťažený, lebo nemajú jednoduchý prístup k primárnym materiálom. Na druhú stranu vidia problematiku z inej, pre nás často novej perspektívy, pretože nie sú ovplyvňovaní vnútorným prostredím a situáciou v ňom. Bez ohľadu na to, z akého pohľadu sa človek nad problematikou zamýšľa, každý záver vedie k úvahe, že v rámci sústavného skvalitňovania realizovaného výskumu je nevyhnutné posilňovať spoluprácu so zahraničnými inštitúciami a pracovníkmi a realizovať spoločné projekty, aby dochádzalo ku paralelám, ktoré prinesú nové zistenia.

Mgr. Jana Bujnáková

Ústav slavistiky

Filozofická fakulta, Masarykova univerzita

Arna Nováka 1, 602 00 Brno, Česká republika

bujnak.jana@gmail.com